

Raad voor de Jaarverslaggeving
T.a.v. secretariaat@rjnet.nl

12 december 2018

Betreft: Commentaar RJ-editie 2018

Geachte leden van de Raad,

Graag maken we gebruik van de mogelijkheid om te reageren op de onlangs verschenen RJ jaareditie 2018 en de Uiting 2018-6. In deze brief willen wij ingaan op enkele aspecten rondom het faciliteren van toepassing van IFRS 9, IFRS 15 en IFRS 16 in de Richtlijnen en enkele nieuwe bepalingen in hoofdstuk 240.

1. Toepassing IFRS 9, 15 en 16

De RJ heeft toepassing van de verslaggevingsaspecten uit IFRS 9, IFRS 15 en IFRS 16 binnen de Richtlijnen op de volgende wijze mogelijk gemaakt:

- IFRS 9: De RJ maakt de toepassing van het IFRS 9 *expected credit loss impairment model* mogelijk. De alinea's 101 en 1015 t/m 1017 zijn hierop aangepast. Onafhankelijk welke gekozen ingangsdatum is hoofdstuk 140 Stelselwijzigingen van toepassing. Hierbij hoeven de vergelijkende cijfers niet te worden aangepast.
- IFRS 15: In RJ-Uiting 2018-6 stelt de RJ voor om opbrengsten en gerelateerde kosten te verwerken conform IFRS 15 als alternatief voor de bestaande hoofdstukken 221 en 270. Alinea 102a resp. alinea 101a worden hiervoor aangepast. Na definitieve vaststelling zijn de wijzigingen van kracht, inclusief mogelijke eerdere toepassing. De overgangsbepalingen in IFRS 15 zijn van toepassing, ook in deze Nederlandse toepassing.
- IFRS 16: In hoofdstuk 292 Leasing is in alinea 101 opgenomen dat het is toegestaan om de bepalingen van IFRS 16 te hanteren in plaats van die in RJ 292. Er zijn geen specifieke overgangsbepalingen opgenomen.

Met deze aanpassingen komt de RJ tegemoet aan de wensen van ondernemingen die internationaal opereren. Ondernemingen die voor groepsdoeleinden op basis van IFRS rapporteren kunnen bovenstaande afgeleide bepalingen uit IFRS-standaarden toepassen in hun Nederlandse jaarrekening, gebaseerd op Titel 9. Hiermee kunnen grote verschillen tussen beide verantwoordingen worden beperkt.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Ofschoon wij het streven naar het beperken van verschillen tussen de informatie die voor groepsdoeleinden op basis van IFRS wordt opgesteld en de NL GAAP jaarrekening voor deze groep ondernemingen begrijpen, zijn wij van mening dat de manier waarop de raad dat op dit moment tracht te realiseren tot onbedoelde problemen kan leiden.

1.1. De alternatieven zijn (te) omvangrijk geworden

Met de (deel)toepassing van IFRS 9, IFRS 15 en IFRS 16 binnen een Nederlandse jaarrekening worden drie afzonderlijke opties geboden. Op deze manier is het dus mogelijk om slechts één, twee of alle drie van de nieuwe standaarden toe te passen in een Nederlandse jaarrekening.

Het bieden van deze opties staat niet alleen ‘cherry picking’ toe, maar zal ook de vergelijkbaarheid van Nederlandse jaarrekeningen niet ten goede komen.

Wij memoreren de woorden van de minister uit de wetsgeschiedenis ten tijde van de mogelijkheid tot toepassing van IFRS (zie bijlage 1) en wij vragen ons af of een dergelijke vrijheid tot toepassing van individuele standaarden in overeenstemming is met de eerder door het Ministerie gegeven kaders voor het toestaan van IFRS vs. het toepassen van Titel 9. De volgende twee elementen benadrukken de problemen voor deze gegeven vrijheid.

1.2. De toepassingsgebieden zijn niet voldoende afgebakend

De relevante IFRS standaarden worden door de IASB zoveel mogelijk zorgvuldig op elkaar afgestemd via het toepassingsgebied, zodanig dat geen ‘gaten’ of ‘doublures’ ontstaan. Dit geldt met name voor IFRS 9, 15 en 16. Indien individuele toepassing van IFRS standaarden mogelijk is als onderdeel van NL GAAP, signaleren wij het ontstaan van vraagstukken die niet goed afgebakend of afgedekt zijn. In de bijlage is een aantal voorbeelden opgenomen (zonder hierin volledig te willen zijn).

Deze voorbeelden illustreren de interactie tussen de drie IFRS standaarden. Bij geïsoleerde toepassing van één of twee (maar niet alle drie de) standaarden onder NL GAAP, leidt dit tot problemen of onduidelijkheden in vergelijking met de resterende NL GAAP vereisten.

Wij geven u in overweging om toepassing van de nieuwe IFRS standaarden alleen gecombineerd mogelijk te maken als basis voor een NL GAAP jaarrekening gebaseerd op Titel 9 grondslagen.

1.3. De overgangsbepalingen zijn niet voldoende benoemd

De overgangsbepalingen van de nieuwe IFRS standaarden zijn verschillend benoemd. Redelijk eenvoudig lijken de impairment bepalingen van IFRS 9, die op ieder moment kunnen worden toegepast zonder aanpassing van de vergelijkende cijfers.

Ten aanzien van IFRS 15 wordt uitsluitend de overgangsbepaling uit deze standaard benoemd: hierdoor is de overgangsbepaling voor toepassing van de ‘modified retrospective approach’ slechts beschikbaar in 2018. In enig volgend boekjaar zou geen gebruik meer kunnen worden gemaakt van deze overgangsbepaling. Dit zal in ieder geval een issue zijn voor Nederlandse ondernemingen die onderdeel vormen van een groep met een groepshoofd in de Verenigde Staten die de herziene Amerikaanse omzetstandaard, ASC 606 (op veel punten gelijk aan IFRS 15) zullen toepassen. Aangezien ASC 606 pas effectief wordt per 1 januari 2019 verwachten wij dat deze Nederlandse groepsmaatschappijen ook pas per 1 januari 2019 gebruik zullen maken van de

mogelijkheid om IFRS 15 in hun jaarrekening toe te passen. In hun Nederlandse 2019 jaarrekening zou IFRS 15 dan niet via de 'modified retrospective approach' per 1 januari 2019 kunnen worden toegepast.

Ten aanzien van IFRS 16 is voornamelijk nog geen specifieke verwijzing gemaakt naar toepassing van een overgangsregeling. Dit zou kunnen inhouden dat toepassing van RJ 140 verplicht is (inclusief aanpassing van de vergelijkende cijfers), maar het is onduidelijk of de raad dat heeft bedoeld aangezien IFRS 16 andere overgangsbepalingen en specifieke vrijstellingen kent.

Wij geven de RJ in overweging om ten aanzien van de overgangsbepalingen nadrukkelijk aan te geven welke mogelijkheden de onderneming heeft, e.e.a. zo mogelijk door (ook in de toekomst) te kunnen kiezen voor de modified retrospective approach van IFRS 15 en IFRS 16, of een vergelijkbare overgangsbepaling volgens de IFRS 9 impairment toepassing.

2. Classificatie van financiële instrumenten op basis van economische realiteit

In hoofdstuk 240 zijn ontwerp-Richtlijnen opgenomen op basis waarvan een onderneming in de enkelvoudige jaarrekening kan kiezen of financiële instrumenten worden geclassificeerd op basis van de juridische vorm of op basis van de economische realiteit e.e.a. volgens de bepalingen in hoofdstuk 290.8 Presentatie.

Ofschoon een dergelijke optie de mogelijkheid opent om ook enkelvoudig de (presentatie-)grondslagen te hanteren van de geconsolideerde jaarrekening (indien deze worden opgemaakt), hebben wij de volgende vragen/overwegingen:

- Zoals tot nu toe ook door de raad is betoogd in hoofdstuk 240 heeft de enkelvoudige jaarrekening een meer juridisch karakter en is het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening leidend voor vraagstukken ten aanzien van kapitaalbescherming en de mogelijkheid tot winstuitkering of aandeleninkoop. De economische duiding van een instrument op basis van hoofdstuk 290 kan afwijken van de juridische duiding en het is onduidelijk wat dat betekent voor kapitaalsbeschermingsvraagstukken. Zo is bijvoorbeeld onduidelijk of en wanneer een uitkeringstoets dient plaats te vinden wanneer een onderneming dividend uitkeert op een aandeel dat op basis van hoofdstuk 290 wordt aangeduid als vreemd vermogen. Graag willen wij u vragen om door een externe jurist te laten toetsen of deze voorstellen juridisch houdbaar zijn en, indien dit het geval is, de consequenties voor kapitaalbescherming eveneens te adresseren in hoofdstuk 240;
- Voor de toepassing van de classificatie op basis van de economische realiteit wordt verwezen naar hoofdstuk 290, paragraaf 801 tot en met 819. Deze paragrafen duiden echter alleen de verantwoording in de balans, terwijl ook de consequenties voor de winst-en-verliesrekening duidelijk moeten zijn. Wij stellen voor dat de verwijzing wordt uitgebreid naar de bepalingen in hoofdstuk 290 paragraaf 821 tot en met 824. Hiermee wordt inzichtelijk dat de verantwoording van rente, dividenden, verliezen en winsten de classificatie volgt van de financiële instrumenten in de balans.

Uiteraard zijn wij gaarne bereid tot nadere toelichting.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Prof. dr. A.J. Brouwer RA

Bijlage 1

Uittreksel Kamerstuk 28220/29737 nr. 14, gepubliceerd op 10 februari 2005

'BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 februari 2005

Bij brief van 3 februari 2005 heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving zich tot u gericht inzake het voorstel van wet tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek in verband met implementatie van de IAS-verordening, de richtlijn IAS 39 en de moderniseringsrichtlijn (29 737). U verzocht mij om een reactie op deze brief. Ik voldoe gaarne aan dat verzoek en maak van de gelegenheid gebruik om ook het commentaar op de brief van NIVRA en NOVAA van 3 februari 2005 aan u te doen toekomen.

Met de wetsvoorstellen streef ik naar verbetering van de jaarrekeningvoorschriften met oog voor de administratieve lasten die dergelijke voorschriften met zich mee kunnen brengen. Jaarrekeningrecht is veelal het kiezen tussen de wens van het bedrijfsleven voor soepele regels die rekening houden met individuele behoeften en de administratieve lasten enerzijds en de wens van de belanghebbenden om zoveel mogelijk eenduidige financiële informatie te verkrijgen anderzijds. Uitgangspunt is dat een onderneming de keuze wordt geboden tussen toepassen van de internationale standaarden IFRS en titel 9 van boek 2 BW, dat weer een implementatie is van de Europeesrechtelijke materiele voorschriften als vervat in de 4e en 7e richtlijn. Ook kan de onderneming de IAS uitsluitend toepassen op de geconsolideerde jaarrekening. Daartoe wordt de enkelvoudige jaarrekening ook formeel gescheiden van de geconsolideerde.

Het is niet mijn bedoeling om ondernemingen die kiezen voor titel 9 daarnaast toe te staan alle waarderingsmethoden uit de IAS te benutten. In dat geval dient de onderneming te kiezen voor de IAS/IFRS. Dat heeft ook met zich gebracht dat een aantal opties uit de vierde en zevende richtlijn niet in titel 9 is verwerkt. Het gaat dan steeds om regels die door de Europese Unie zijn opgenomen met het oog op toepassing van de IAS/IFRS, en niet bedoeld zijn als zelfstandige waardering- of verwerkingsregel.'

Bijlage 2: signalering doublures en conflicten tussen individuele IFRS standaarden en huidige NL GAAP Richtlijnen

Sale and leaseback-transacties

IFRS 16.99 bepaalt dat voor de vaststelling van een verkoop in een sale en leaseback transactie de bepalingen in IFRS 15 van toepassing zijn voor de beantwoording van de vraag of sprake is van een verkoop. Wanneer IFRS 16 niet in combinatie met IFRS 15 wordt toegepast is niet duidelijk welke criteria worden toegepast voor de vraag of sprake is van een verkoop, aangezien RJ 292.4 niet van toepassing is en RJ 270 uitgaat van de overdracht van de overdracht van alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's hetgeen bij een sale en leaseback transactie normaliter niet het geval is. De IASB heeft er nadrukkelijk voor gekozen om eerdere toepassing van IFRS 16 alleen mogelijk te maken indien óók IFRS 15 wordt toegepast.

Bijzondere waardeverminderingen van 'contract assets'

IFRS 15.107 bepaalt dat een onderneming een 'contract asset' verantwoordt indien zij goederen of diensten heeft verkocht/geleverd voordat de klant hiervoor heeft betaald of voordat betaling afdwingbaar is. Deze contract asset valt ook onder de bepaling of sprake is van een bijzondere waardevermindering op basis van IFRS 9. Wanneer IFRS 15 niet in combinatie met IFRS 9 wordt toegepast is onvoldoende duidelijk hoe dergelijke contract assets moeten worden getoetst op impairment.

Bijzondere waardeverminderingen van leasevorderingen:

IFRS 9.2.1 bepaalt dat IFRS 9 van toepassing is voor het niet langer opnemen op de balans en voor bijzondere waardeverminderingen van leasevorderingen van een lessor. Via IFRS 9.5.5.15 is specifiek aangegeven dat de 'simplified approach' voor het verantwoorden van bijzondere waardeverminderingen op leasevorderingen kan worden gevolgd. In de herziene alinea 101 van RJ 290 wordt expliciet verwezen naar deze bepaling in IFRS 9.

RJ 290.201 en 202 bepalen dat hoofdstuk 290 niet van toepassing is op rechten en verplichtingen uit hoofde van leaseovereenkomsten, doch alleen op informatieverschaffing over vorderingen en schulden uit hoofde van leasecontracten. Indien een lessor IFRS 16 toepast maar niet IFRS 9 is hierdoor niet duidelijk welke impairmentgrondslagen van toepassing zijn op leasevorderingen.